

Zbornik sudske prakse

Predmet C-163/21

**AD i dr.
protiv
PACCAR Inc
i
DAF TRUCKS NV
i
DAF Trucks Deutschland GmbH**

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Juzgado Mercantil de Barcelona (Španjolska))

Presuda Suda (drugo vijeće) od 10. studenoga 2022.

„Zahtjev za prethodnu odluku – Tržišno natjecanje – Naknada štete uzrokovana praksom zabranjenom člankom 101. stavkom 1. UFEU-a – Tajni dogovori o utvrđivanju cijena i povećanju bruto cijena kamiona u Europskom gospodarskom prostoru (EGP) – Direktiva 2014/104/EU – Pravila kojima se uređuju postupci za naknadu štete prema nacionalnom pravu za kršenje odredaba prava tržišnog natjecanja država članica i Europske unije – Članak 22. stavak 2. – Primjenjivost *ratione temporis* – Članak 5. stavak 1. prvi podstavak – Pojam relevantnih dokaza koji su pod kontrolom tuženika ili treće strane – Članak 5. stavak 2. – Otkrivanje određenih elemenata dokaza ili relevantnih kategorija dokaza na temelju razumno dostupnih činjenica – Članak 5. stavak 3. – Razmatranje proporcionalnosti zahtjeva za otkrivanje dokaza – Odvagivanje legitimnih interesa stranaka i trećih strana – Opseg obveza koje proizlaze iz tih odredaba”

1. *Tržišno natjecanje – Tužbe za naknadu štete uzrokovane povredama pravila o tržišnom natjecanju – Direktiva 2014/104 – Vremenska primjena – Materijalne odredbe – Zabrana retroaktivne primjene nacionalnog propisa o prenošenju – Nematerijalne odredbe – Zabrana primjene nacionalnog propisa o prenošenju na tužbe podnesene prije 26. prosinca 2014.*
(Direktiva 2014/104 Europskog parlamenta i Vijeća, čl. 22.)

(t. 27.-53.)

2. *Tržišno natjecanje – Tužbe za naknadu štete uzrokovane povredama pravila o tržišnom natjecanju – Direktiva 2014/104 – Vremenska primjena – Odredba kojom se nacionalnim sudovima daje mogućnost nalaganja otkrivanja relevantnih dokaza koji se nalaze pod kontrolom tuženika ili treće osobe – Nematerijalna odredba*
(Direktiva 2014/104 Europskog parlamenta i Vijeća, čl. 5. st. 1. podst. 1. i čl. 22. st. 2.)

(t. 31.-53.)

3. *Tržišno natjecanje – Tužbe za naknadu štete uzrokovane povredama pravila o tržišnom natjecanju – Direktiva 2014/104 – Zahtjev za otkrivanje dokaza koji su pod kontrolom tuženika ili treće osobe – Predmet – Dokazi koje treba izraditi ex novo objedinjavanjem ili razvrstavanjem informacija koje su u posjedu adresata zahtjeva – Uključenost (Direktiva 2014/104 Europskog parlamenta i Vijeća, čl. 5. st. 1. podst. 1.)*

(t. 40.-45., 53., 62., 69. i izreka)

4. *Tržišno natjecanje – Tužbe za naknadu štete uzrokovane povredama pravila o tržišnom natjecanju – Direktiva 2014/104 – Zahtjev za otkrivanje dokaza koji su pod kontrolom tuženika ili treće osobe – Obveza nacionalnog suda pred kojim se vodi postupak – Provjera relevantnosti, proporcionalnosti i nužnosti dokaza na koje se odnosi zahtjev (Direktiva 2014/104 Europskog parlamenta i Vijeća, čl. 5. st. 2. i čl. 3.)*

(t. 50.-52, 64., 67., 68. i izreka)

5. *Tržišno natjecanje – Tužbe za naknadu štete uzrokovane povredama pravila o tržišnom natjecanju – Direktiva 2014/104 – Cilj (čl. 101. i 102. UFEU-a; Direktiva 2014/104 Europskog parlamenta i Vijeća)*

(t. 55.-59.)

Kratak prikaz

Europska je komisija odlukom od 19. srpnja 2016.¹ utvrdila da su društva PACCAR, DAF Trucks i DAF Trucks Deutschland (u daljnjem tekstu: predmetni proizvođači) sudjelovala, s nekoliko drugih proizvođača kamiona, u sporazumu protivnom pravilima prava Unije o zabranjenim sporazumima², tako što su se dogovarala, s jedne strane, o cijenama kamiona u Europskom gospodarskom prostoru (EGP) u razdoblju od 1997. do 2011. i, s druge strane, o vremenskim planovima i prevaljivanju troškova za uvođenje tehnologija s razinama emisija u skladu sa zahtjevima normi Euro 3 do Euro 6.

Dana 25. ožujka 2019. 45 stranaka koje u postupku sudjeluju u svojstvu kupaca kamiona – koji bi mogli biti obuhvaćeni područjem primjene povrede utvrđene odlukom od 19. srpnja 2016. – podnijelo je Juzgado de lo Mercantil n° 7 de Barcelona (Trgovački sud br. 7 u Barceloni, Španjolska) zahtjev za pristup različitim dokazima koji su pod kontrolom predmetnih proizvođača, a u svrhu zahtjeva za naknadu štete proizašle iz povrede utvrđene odlukom od 19. srpnja 2016. U tom su pogledu te stranke istaknule potrebu pribavljanja određenih dokaza kako bi izračunale umjetno povećanje cijena, osobito kako bi usporedile preporučene cijene prije, tijekom i poslije razdoblja u kojem se provodio zabranjeni sporazum. Predmetni proizvođači osporavali su taj zahtjev ističući, među ostalim, da određeni traženi dokumenti zahtijevaju *ad hoc* izradu.

¹ Odluka Komisije C(2016) 4673 *final* u vezi s postupkom na temelju članka 101. [UFEU-a] i članka 53. Sporazuma o EGP-u (Predmet AT.39824 – Kamioni)

² Članak 101. UFEU-a i članak 53. Sporazuma o EGP-u.

Budući da se pristup dokazima na koje se odnosi sporni zahtjev temeljio na odredbi španjolskog zakonodavstva³ kojom se prenosi članak 5. stavak 1. Direktive 2014/104⁴, Trgovački sud br. 7 u Barceloni Sudu je uputio prethodno pitanje koje se u biti odnosilo na to treba li otkrivanje relevantnih dokaza iz tog članka shvatiti kao da se odnosi samo na dokumente koji su pod kontrolom tuženika ili treće strane koji već postoje ili, naprotiv, može biti riječ i o novim dokumentima koje ti potonji trebaju izraditi objedinjavanjem ili razvrstavanjem podataka koje posjeduju.

U svojoj presudi Sud je utvrdio da članak 5. stavak 1. prvi podstavak Direktive 2014/104 treba tumačiti na način da se relevantni dokazi koji su pod kontrolom tuženika ili treće strane, a čije otkrivanje mogu naložiti nacionalni sudovi, nisu ograničeni na dokumente koji su pod njihovom kontrolom i već postoje, nego obuhvaćaju također i one dokaze koje stranka kojoj je podnesen zahtjev za otkrivanje dokaza treba izraditi *ex novo*, objedinjavanjem ili razvrstavanjem informacija, znanja ili podataka koje posjeduje, podložno strogom poštovanju obveza od strane nacionalnih sudova koje oni imaju na temelju stavaka 2. i 3. tog članka kojim se ograničava otkrivanje dokaza na ono što je relevantno, proporcionalno i nužno, uzimajući u obzir legitimne interese i temeljna prava stranke kojoj je taj zahtjev upućen.

Ocjena Suda

Najprije, Sud pojašnjava uvjete vremenske primjene članka 5. stavka 1. Direktive 2014/10, pri čemu najprije podsjeća na to da članak 22. te direktive izričito određuje uvjete vremenske primjene njezinih odredbi prema pravu Unije, s obzirom na to radi li se o materijalnim odredbama ili ne.

U ovom slučaju Sud ističe da je mogućnost nalaganja otkrivanja relevantnih dokaza koji su pod kontrolom tuženika ili treće osobe, u skladu s uvjetima iz članka 5. stavka 1. prvog podstavka Direktive 2014/104, jedna od posebnih ovlasti koje nacionalni sudovi moraju imati u okviru razmatranja sporova koji se odnose na tužbe za naknadu štete radi naknade štete pretrpljene zbog povreda prava tržišnog natjecanja. Doista, tim zahtjevom ta odredba nastoji otkloniti asimetriju informacija koja u načelu obilježava te sporove na štetu oštećene osobe. Međutim, predmet te odredbe odnosi se samo na postupovne mjere primjenjive pred nacionalnim sudovima te nema izravni utjecaj na pravni položaj stranaka.

U tim okolnostima, članak 5. stavak 1. prvi podstavak Direktive 2014/104 ne nalazi se među materijalnim odredbama te direktive u smislu njezina članka 22. stavka 1., nego među „drugim” odredbama iz članka 22. stavka 2. te direktive koje ta odredba proglašava primjenjivima na tužbe podnesene nakon 26. prosinca 2014. Iz toga slijedi da se članak 5. stavak 1. prvi podstavak Direktive 2014/104 primjenjuje na tužbu podnesenu pred sudom koji je uputio zahtjev s obzirom na to da je ona podnesena 25. ožujka 2019.

Stoga, budući da je potrebno sudu koji je uputio zahtjev odgovoriti o meritumu, Sud najprije primjećuje da, s obzirom na to da tekst članka 5. stavka 1. prvog podstavka Direktive 2014/104 navodi na zaključak da se zahtjev za otkrivanje dokaza može odnositi samo na već postojeće dokaze, tumačenje te odredbe mora uzeti u obzir i njezin kontekst i ciljeve propisa kojeg je dio.

³ U ovom slučaju, članak 283.bis (a) Leya de Enjuiciamiento Civil (Zakon br. 1/2000 o građanskom postupku) od 7. siječnja 2000. (BOE br. 7 od 8. siječnja 2000., str. 575.).

⁴ Direktiva 2014/104/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. studenoga 2014. o određenim pravilima kojima se uređuju postupci za naknadu štete prema nacionalnom pravu za kršenje odredaba prava tržišnog natjecanja država članica i Europske unije (SL 2014, L 349, str. 1).

Kad je riječ, s jedne strane, o kontekstu članka 5. stavka 1. prvog podstavka Direktive 2014/104, Sud ističe da se na temelju definicije pojma „dokazi” iz članka 2. točke 13. te direktive, koja obuhvaća „sve vrste dokaznih materijala koji su dopušteni pred nacionalnim sudom pred kojem se vodi postupak, posebno dokumenti i svi drugi predmeti koji sadrže informacije, bez obzira na medij na kojem su te informacije pohranjene”, ne može smatrati da dokazi čije se otkrivanje zahtijeva nužno odgovaraju postojećim „dokumentima”. U tom pogledu Sud smatra da upućivanje na dokaze „pod kontrolom” tuženika ili treće osobe samo upućuje na činjeničnu situaciju koja se odnosi na prethodno navedenu asimetriju informacija koju zakonodavac Unije namjerava ispraviti.

Prema mišljenju Suda, tu analizu potvrđuje tumačenje članka 5. stavka 1. prvog podstavka Direktive 2014/104 u vezi sa stavcima 2. i 3. istog članka, kojima se od nacionalnih sudova zahtijeva da osiguraju poštovanje zahtjeva prema kojem zahtjev za otkrivanje dokaza mora biti precizan, kao i načela proporcionalnosti.

Kad je riječ, s druge strane, o svrsi članka 5. stavka 1. prvog podstavka Direktive 2014/104, Sud podsjeća na to da donošenje Direktive 2014/104 proizlazi iz utvrđenja Unijina zakonodavca da borba protiv protutržišnih ponašanja na inicijativu Komisije i nacionalnih tijela nadležnih za tržišno natjecanje nije bila dovoljna kako bi se osiguralo potpuno poštovanje pravila tržišnog natjecanja i da je stoga bilo važno olakšati mogućnost da privatna sfera sudjeluje u novčanoj kazni i tako, prevenciji takvih ponašanja. Doista, posebne ovlasti koje nacionalni sudovi moraju imati kako bi ispravili asimetriju informacija među strankama o kojima je riječ dio su tog cilja.

U tom smislu Sud smatra da bi činjenica ograničavanja, od samog početka, dokaza čije se otkrivanje može zahtijevati, samo na dokumente koji već postoje i koji su pod kontrolom tuženika ili treće osobe, mogla, u određenim slučajevima, biti u suprotnosti s glavnim ciljem Direktive 2014/104.

Međutim, Sud naposljetku naglašava da takvo tumačenje članka 5. stavka 1. prvog podstavka Direktive 2014/104 ni na koji način ne utječe na primjenu mehanizma odvagivanja postojećih interesa, kao što to proizlazi iz stavaka 2. i 3. tog istog članka. Naime, budući da se odredbe te direktive moraju provesti uz poštovanje temeljnih prava i načela priznatih Poveljom Europske unije o temeljnim pravima, na nacionalnim je sudovima kojima je podnesen zahtjev za otkrivanje dokaza da ograniče otkrivanje takvih dokaza na ono što je relevantno, proporcionalno i nužno, uzimajući u obzir legitimne interese i temeljna prava stranke kojoj je zahtjev upućen, u skladu s člankom 5. stavcima 2. i 3. direktive.